

Informacija o polaznim osnovama za pregovore sa Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj (IBRD) u vezi kreditiranja Zajma za razvojne politike (DPL aranžman -Development Policy Loan)

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2024. godinu i Odlukom o zaduživanju Crne Gore za 2024. godinu definisano je da se Država u 2024. godini može zadužiti do iznosa do 650 miliona eura za potrebe obezbjeđenja nedostajućih sredstava u 2024. godini, kao i dodatnih 500 miliona eura za potrebe refinansiranja duga i stvaranja fiskalne rezerve za 2025. godinu putem zaključenja kreditnih aranžmana sa međunarodnim finansijskim institucijama, sa domaćim i/ili inostranim bankama, kroz emisiju državnih zapisa i/ili obveznica na domaćem i/ili međunarodnom tržištu, kao i/ili zaključenjem bilateralnih ili drugih kreditnih aranžmana.

Dakle, u skladu sa Zakonom o budžetu za 2024. godinu, Država se može zadužiti do 1.150,00 miliona eura, a navedena sredstva, moguće je koristiti za finansiranje nedostajućih sredstava što se prvenstveno odnosi na otplatu duga u 2024. godini i finansiranje kapitalnog budžeta i stvaranje fiskalne rezerve.

S tim u vezi, dana 06. marta 2024. godine, Ministarstvo finansija je, uz saglasnost Vlade Crne Gore, realizovalo transakciju emisije obveznica na međunarodnom tržištu kapitala u iznosu od 750 miliona dolara, odnosno 687,76 miliona eura, nakon realizacije hedžing transakcije, koja je urađena po završetku emisije obveznica.

U skladu sa gore navedenim, preostali iznos koji je moguće obezbjediti putem zaduženja u ovoj godini iznosi oko 463 miliona eura.

Shodno tome, država Crna Gora je u prethodnom periodu razgovarala sa Svjetskom bankom, odnosno Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj (IBRD) u cilju dodjele Zajma za razvojne politike (DPL aranžman-Development Policy Loan) kojim bi se obezbjedila dodatna sredstva za finansiranje budžeta odnosno stvaranje fiskalne rezerve.

Dugoročni zajmovi za razvojne politike (DPL) su finansijski instrumenti koje međunarodne finansijske institucije, poput Svjetske banke, pružaju zemljama u cilju podrške sprovođenju političkih i institucionalnih reformi. Cilj ovih zajmova je da pomognu zemljama u sprovođenju strukturalnih promjena koje će podstaći ekonomski rast i smanjenje siromaštva.

Ovaj tip kreditnog aranžmana predstavlja podršku političkim i institucionalnim reformama u oblastima kao što su ekonomski menadžment, upravljanje javnim sektorom, ljudski razvoj, infrastruktura i zaštita životne sredine. Cilj je stvaranje uslova za održiv razvoj i rast. Za razliku od tradicionalnih investicionih zajmova, DPL aranžmani se isplaćuju na osnovu sprovođenja specifičnih političkih mjera i reformi, a ne na osnovu završetka fizičkih investicija. Uspjeh DPL aranžmana mjeri se kroz indikatore performansi koji se dogovaraju između zemlje zajmoprimca i kreditora. Ovi indikatori prate napredak u sprovođenju reformi.

Priprema DPL-a uključuje dijagnostički rad kako bi se identifikovali ključni problemi u oblasti reformi javnih politika. Ovo se radi u bliskoj saradnji sa Vladom zemlje zajmoprimca. Kada je predlog zajma pripremljen, prolazi kroz proces odobravanja kod kreditora, koji uključuje recenzije različitih zainteresovanih strana i odbora direktora kreditora. Nakon odobrenja, zajmoprimac sprovodi dogovorene političke mjere, a kreditor prati napredak.

Podsjećamo, Crna Gora je 2011. godine zaključila sa Svjetskom bankom DPL aranžman, u ukupnom iznosu od 59,1 miliona eura. Ugovor je zaključen na period od 20 godina, uz grejs period od 6 godina, uz kamatnu stopu koja se sastoji od referentne kamatne stope koja se utvrđuje za svaki obračunski period posebno i zavisi od tržišnih uslova, plus fiksna margina od 0,8%.

DPL kreditni aranžman sa Svjetskom bankom, odnosi se na kredit u iznosu do 160 miliona eura i to kroz dvije tranše od po 80 miliona eura za period od dvije godine. Za 2024. godinu, predviđena je realizacija prve tranše od 80 miliona eura. Za ovaj kreditni aranžman, potrebno je ispuniti set preduslova koji su predviđeni matricom. Matrica javnih politika i rezultata za novi DPL aranžman obuhvata dva stuba:

- Stub 1: Jačanje fiskalne održivosti;
- Stub 2: Omogućavanje održivog i zelenog ekonomskog rasta.

U okviru navedenih stubova potrebno je preduzeti korake u cilju ispunjenja aktivnosti, odnosno uslova za zaključenje kreditnog aranžmana, koje je Crna Gora ispunila, a koji se odnose na:

- **Povećanje prihoda**, kroz uvođenje akciza na proizvode od šećera, kaka, sladoleda i negaziranih pića sa dodatkom šećera; **povećanje koncesionarskih naknada za online igre na sreću** uvođenjem varijabilne komponente i povećanje minimalne akcize na duvan;

U cilju povećanja mobilizacije domaćih prihoda i povećanja naplate prihoda, Skupština je usvojila izmjene i dopune Zakona o akcizama i Zakona o igrama na sreću. Skupština je u februaru 2023. godine usvojila izmjene i dopune Zakona o akcizama u cilju usklađivanja akcize na cigarete sa Direktivom Savjeta 2011/64/EU, čime bi se obezbijedilo da ukupna akciza na prerađene duvanske proizvode bude u skladu sa propisanim minimumom. Povećana je akciza sa 80,6 eura u januaru 2023. na 89 eura za 1.000 cigareta od 1. jula 2024. godine, kako bi se uskladili sa standardima EU, poboljšala naplata akciza i stabilizovalo tržište duvana. Da bi se smanjio zdravstveni uticaj konzumiranja šećera, amandmanima je uvedena akciza na šećerne proizvode, kakao i sladoled. U decembru 2023. godine, Skupština je usvojila dodatne amandmane kojima se uvodi akciza od 25 eura po hektolitru na negaziranu vodu sa dodatkom šećera ili zaslađivača, što odgovara nametu na zaslađena gazirana pića, koji je uveden 2020. godine. Ove mjere imaju za cilj da se pozabave rastućim trendom zdravstvenih problema vezanih za šećer kao što je dijabetes, obezbijevanje dodatnih budžetskih prihoda i pozitivnih fiskalnih uticaja. Istovremeno, Crna Gora je sprovela izmjene u svom zakonodavstvu o igrama na sreću, fokusirajući se na onlajn kladenje i druge formate onlajn kockanja. Izmjenama i dopunama Zakona o igrama na sreću uveden je mješoviti pristup koncesijama za organizatore, kombinujući fiksnu naknadu od 10.000 eura po događaju sa promenljivim dijelom na osnovu razlike između postavljenih opklada i isplata. Kako bi se prilagodila brznoj evoluciji industrije kockanja, posebno prelasku na onlajn platforme, Vlada priprema novi zakon o igrama na sreću.

- **Povećanje efikasnosti farmaceutske potrošnje i poboljšanje transparentnosti donošenja odluka**, kroz: povećanje učestalosti revizije Pozitivne liste lijekova kako bi se uključili dodatni generički lijekove; uvođenje zahtjeva za reviziju ograničenja propisivanja na Pozitivnoj listi lijekova; objavljivanje obrazloženja za odluke o uključivanju ili isključenju određenih lijekova sa Pozitivne liste lijekova na web stranici Ministarstva zdravlja, kroz

tromjesečno kliničko objavljivanje ponovne evaluacija tretmana koji nisu uključeni na Pozitivnu listu lijekova, ali su odobreni od strane Komisije Ministarstva zdravlja;

U cilju optimizacije farmaceutske potrošnje, Vlada je usvojila izmjene i dopune Uredbe o kriterijumima za dodavanje ili skidanje lijekova sa pozitivne i dopunske liste lijekova (u daljem tekstu: Uredba o lijekovima) i donijela Pravilnik o načinu rada Komisije Ministarstva zdravlja za lijekove. Vlada je posvećena stalnom prilagođavanju politike i prakse zdravstvene zaštite kako bi se poboljšala racionalna upotreba lijekova i obezbijedio jednak pristup svim sektorima stanovništva. Iz tog razloga, Vlada je usvojila izmjene i dopune Uredbe o lijekovima i uvela ključne izmjene, uključujući reviziju liste lijekova najmanje tri puta godišnje, pri čemu se kriterijumi za držanje lijekova revidiraju prilikom svake revizije. Pored toga, za novododate lijekove, Ministarstvo mora da objavi procjenu njihove farmakoterapijske i javnozdravstvene isplativosti na svojoj veb stranici. Takođe, lista uklonjenih lijekova treba da se ažurira i objavljuje svakih šest mjeseci. Donošenjem pravilnika o bližem načinu rada Komisije Ministarstva zdravlja za odobravanje lijekova van Liste lijekova za liječenje rijetkih bolesti i nastavku terapije propisane tokom liječenja osiguranog lica u inostranstvu, vrednovanje terapije pacijenta se očekuje svaka tri meseca, što može prekinuti upotrebu lijekova ako se smatra neefikasnim. U budućnosti, dugo očekivani sistem praćenja lijekova biće važan za kontrolu ukupne potrošnje na lijekove poboljšanjem efikasnosti lanca snabdijevanja, smanjenjem otpada i spriječavanjem finansijskih gubitaka. Očekujemo da će isti biti operativan u decembru 2024.

- **Poboljšanje fiskalnog nadzora** kroz osnivanje nezavisnog Fiskalnog savjeta;

U cilju poboljšanja usklađenosti sa zakonskim fiskalnim pravilima kroz nezavisnu ocjenu kredibiliteta i održivosti fiskalne politike, Crna Gora je usvojila izmjene i dopune Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti za formiranje Fiskalnog savjeta. Uspostavljanje Fiskalnog savjeta prvenstveno ima za cilj jačanje fiskalne stabilnosti integracijom evropskog ekonomskog upravljanja kao dijela procesa pristupanja EU. Razlozi za osnivanje Fiskalnog savjeta su ukorijenjeni u potrebi da se obezbijedi usaglašenost sa fiskalnim pravilima, obezbijedi savjetodavna uloga u aktiviranju mehanizama korekcije i obezbijedi da se budžetski planovi zasnivaju na nepristrasnim makroekonomskim projekcijama. Od Fiskalnog savjeta se očekuje da funkcioniše kao nezavisna institucija, dajući ocijene i mišljenja o kriterijumima fiskalne odgovornosti, makroekonomskim i fiskalnim projekcijama, godišnjim zakonima o budžetu i njihovim izmijenama i drugim propisima koji utiču na fiskalnu stabilnost. U aprilu 2023. godine, Skupština je raspisala javni poziv za popunjavanje mjesta u Fiskalnom savetu, ali je privukao nedovoljno interesovanja, dijelom zbog političke klime koja je uključivala tehničku vladu, povučeni parlament i predsjedničke izbore. Nakon nedavnih parlamentarnih izbora i uspostavljanja nove vlade, Parlament planira da ponovo raspiše javni poziv u narednim mjesecima. Očekujemo da će prijem članova Savjeta biti završen do kraja 2024. Sredstva za operacionalizaciju Fiskalnog savjeta već su obezbijedena u Budžetu za 2024. godinu.

- **Povećanje transparentnost državnih preduzeća** kroz objavljivanje registra preduzeća u većinskom državnom vlasništvu, uključujući detaljne informacije o njihovom finansijskom učinku;

Kako bi se povećala transparentnost državnih preduzeća (DP), pokrenuta je reforma ovog velikog i važnog segmenta crnogorske privrede. Prepoznat je izazov koji predstavlja nedostatak adekvatnog korporativnog upravljanja i jasnog mehanizma nadzora za društvena

preduzeća, što ograničava njihov ekonomski i finansijski učinak i povećava fiskalne rizike. Kao odgovor, Vlada je inicirala uspostavljanje javnog registra društvenih preduzeća. Ministarstvo finansija je 29. februara objavilo tabelu sa 50 društvenih preduzeća, u većinskom vlasništvu države, sa detaljnim informacijama o njihovom finansijskom učinku koristeći alatku MMF-a za provjeru stanja državnih preduzeća. Ovaj registar će poboljšati transparentnost i odgovornost pružanjem sveobuhvatnih detalja o poslovnim aktivnostima, finansijskim podacima i upravljačkoj strukturi ovih preduzeća.

- **Jačanje upravljanja otpadom i podsticanje kružne ekonomije i zelenog rasta**, kroz uvođenje proširene šeme odgovornosti proizvođača i zabranu za odabrane plastične proizvode za jednokratnu upotrebu;

U cilju jačanja upravljanja otpadom i podsticanja cirkularne ekonomije i zelenog rasta, Skupština Crne Gore je usvojila novi Zakon o upravljanju otpadom. Zakon je objavljen u Službenom listu CG, br.34/2024, od 12.04.2024. godine, a stupio je na snagu 20.04.2024. godine. Vlada Crne Gore, posvećena je njegovanju održive životne sredine i promovisanju javnog zdravlja i ekonomskog rasta kroz novi Zakon. Ovaj zakon usklađuje naš nacionalni okvir sa strogim ekološkim standardima Evropske unije, baveći se akutnim izazovima neefikasnosti upravljanja otpadom i zaštite prirodnih resursa. Novi zakon direktno koristi našim građanima unaprijeđenjem ekoloških dobara i javnog zdravlja, a indirektno podržava razvoj turizma i unaprijeđenje poslovnog okruženja. Ova inicijativa ima za cilj minimiziranje otpada na deponijama, promovisanje reciklaže i osiguranje da proizvođači igraju ključnu ulogu u upravljanju životnim ciklusom proizvoda, čime se jačaju principi cirkularne ekonomije. Pored toga, zakon uvodi stroge mjere protiv zagađenja životne sredine zabranom plastičnih kesica za jednokratnu upotrebu. U narednih dvanaest mjeseci očekujemo usvajanje svih podzakonskih akata i primjenu zakona.

- **Jačanje održivog upravljanja šumama i poboljšanje prilagođavanja i ublažavanja klimatskih promjena**, kroz usvajanje novog pristupa upravljanju šumama i razvoju drvne industrije;

U cilju poboljšanja održivog upravljanja šumama i poboljšanja prilagođavanja i ublažavanja klimatskih promjena, pripremljen je novi Zakon o šumama, koji je usvojen na sjednici Vlade CG, održanoj 30.04.2024. godine, dok je predmetni Zakon od strane Skupštine usvojen na sjednici održanoj 31. jula 2024. godine. Motiv za donošenje ovog zakona vezan je za implementaciju ciljeva Strategije održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine, kao i za usklađivanje sa ciljevima Strategije Evropske unije za evropske šume do 2030. godine. Novi zakon proizilazi iz kritičkog preispitivanja dosadašnjeg modela zasnovanog na koncesijama i ima za cilj da se u potpunosti uskladi sa evropskim modelima gazdovanja šumama. Shodno tome zakon je osmišljen tako da se napusti model koncesija u šumarstvu i umesto toga osnuje državno preduzeće za gazdovanje šumama, obezbjeđujući da se poslovi gazdovanja šumama, koji su od javnog interesa, odvijaju održivo i u skladu sa strateškim šumarskim dokumentima. Kako bi se to ostvarilo, pripremljena je nova Strategija razvoja šumarstva za naredni petogodišnji period, čija implementacija je projektovana paralelno sa stupanjem na snagu novog zakona. Značajan fokus je stavljen na unaprijeđenje zakonskih mjera protiv aktivnosti nelegalne siječe kroz jačanje kontrolnih mehanizama i inspeksijskog nadzora, uz implementaciju strožijeg sistema kazni. Ovaj sveobuhvatni pristup ne samo da ima za cilj zaštitu naših šumskih ekosistema, već i podržava razvoj drvne industrije, osiguravajući

održivo korišćenje naših šumskih resursa i ispunjavanje naših međunarodnih obaveza u pogledu očuvanja i upravljanja šumama. Na tom planu, planirana je izrada novog strateškog dokumenta, Plana razvoja drvoprerade u Crnoj Gori za naredni petogodišnji period, čija implementacija takođe počinje od 2025. godine. Novi Zakon o šumama takođe pruža čvrstu pravnu osnovu za transponovanje propisa EU koji se odnose na trgovinu drvetom i proizvodima dobijenim od drveta, na čemu će Crna Gora raditi u narednom periodu i što će rezultirati novim zakonom koji će biti harmonizovan sa EUDR uredbom, koja stupa u EU na snagu 24.decembra 2024. godine.

- **Stvaranje tržišnog mehanizma za snabdijevanjem obnovljivih izvora energije i olakšavanje ulaganja u obnovljive izvore energije**, kroz omogućavanje sprovođenja aukcija za kapacitete obnovljive energije.

U cilju stvaranja tržišnog mehanizma za razvoj obnovljivih izvora energije i olakšavanja ulaganja u obnovljivu energiju, Crna Gora je pripremila novi Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora, koji je usvojen na sjednici Vlade, održanoj 06. juna 2024. godine, a od strane Skupštine Crne Gore Zakon je usvojen na sjednici održanoj 17. avgusta 2024. godine. Crna Gora, kao članica Energetske zajednice i kandidat za članstvo u EU, dužna je da sprovedi energetske propise EU. Novi Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora, koji ima za cilj da transponuje i primjeni Direktivu EU 2018/2001 i da omogući snažnije privatne investicije u obnovljive izvore energije. Ova direktiva postavlja okvir za promovisanje obnovljivih izvora energije sa ciljem postizanja udijela od 50% u ukupnoj finalnoj potrošnji energije do 2030. za članice Energetske zajednice. Novi zakon je usklađen sa ovom direktivom, navodeći procedure za postizanje ovog cilja i uspostavljanje pravila o finansijskoj podršci za obnovljive izvore energije, vlastitu potrošnju, korišćenje u sektorima grijanja, hlađenja i transporta, regionalnu saradnju, garancije porijekla, administrativne procedure i obuku.

Pored Svjetske banke interesovanje za ovaj aranžman izrazile su i druge finansijske institucije koje bi obezbijedile dodatna sredstva uz povoljnije uslove čime postoji mogućnost da se kroz ovaj vid aranžmana, umjesto predviđenih 80 miliona eura obezbijedi ukupno do 180 miliona eura u 2024. godini.

Naime, pored sredstava namijenjenih za razvojnu politiku koje obezbjeđuje Svjetska banka, aranžman će uključivati i sredstva Francuske razvojne agencije (AFD) i OPEC Fonda za međunarodni razvoj. Ove institucije su izrazile interesovanje da, pored sredstava Svjetske banke, obezbijede dodatne kredite od po 50 miliona eura pojedinačno.

Napominjemo, Vlada je na sjednici održanoj 24. maja 2024. godine donijela Zaključke broj 08-430/24-2795/2, od 24. maja 2024. godine, kojima je usvojila Informaciju o polaznim osnovama za pregovore sa Francuskom razvojnom agencijom (AFD) u vezi kreditiranja Zajma za razvojne politike (DPL aranžmana – Development Policy Loan). Takođe, Vlada Crne Gore je Zaključcima broj 08-430/24-3383/2, od 20. juna 2024. godine, usvojila Informaciju o polaznim osnovama za pregovore sa OPEC Fondom za međunarodni razvoj u vezi kreditiranja Zajma za razvojne politike (DPL aranžmana – Development Policy Loan). Pomenutim Zaključcima, Vlada je zadužila Ministarstvo finansija da nastavi pregovore sa Francuskom razvojnom agencijom kao i sa OPEC Fondom u vezi DPL aranžmana kao i da o rezultatima pregovora povratno informiše Vladu.

Kada su u pitanju uslovi kreditnog aranžmana, Ministarstvo finansija smatra da se mogu postići povoljniji uslovi u odnosu na tržište, posebno u pogledu dužine roka otplate i kamatnih stopa.

Prema informacijama dobijenim u preliminarnim razgovorima sa Svjetskom bankom, predviđen je period otplate kredita do 10 godina, uz grejs period od jedne do tri godine i uz varijabilnu kamatnu stopu koja bi bila vezana za EURIBOR, sa marginom od 0,49%.

U narednom periodu planirani su zvanični pregovori sa Svjetskom bankom-IBRD. Delegacija Crne Gore će sa predstavnicima Svjetske banke precizirati dalje korake za realizaciju ovog aranžmana, uključujući konkretne uslove aranžmana.

Zvanični pregovori sa predstavnicima Svjetske banke zakazani su za 29. avgust 2024. godine, stoga za potrebe sprovođenja pregovora potrebno je ovlastiti pregovarački tim, koji bi sačinjavali sljedeći predstavnici:

1. Novica Vuković, ministar finansija, šef delegacije;
2. Milica Adžić, državna sekretarka u Ministarstvu finansija, član delegacije;
3. Bojana Bošković, državna sekretarka u Ministarstvu finansija, član delegacije;
4. Andrijana Ulić, generalna direktorica za javni dug u Ministarstvu finansija, član delegacije;
5. Bojan Paunović, generalni direktor za budžet u Ministarstvu finansija, član delegacije;
6. Miloš Mišković, generalni direktor za makroekonomske i fiskalne analize i projekcije u Ministarstvu finansija, član delegacije;
7. Biljana Peranović, generalna direktorica za poreski i carinski sistem u Ministarstvu finansija, član delegacije;
8. Minas Trubljanin, generalni direktor za centralnu harmonizaciju i razvoj unutrašnjih kontrola u Ministarstvu finansija, član delegacije;
9. Zvezdan Vujović, v.d. generalni direktor za elektro energetiku u Ministarstvu energetike, član delegacije;
10. Ranko Kankaraš, načelnik direkcije za šumarstvo u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, član delegacije;
11. Bojana Malidžan, samostalna savjetnica u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, član delegacije;
12. Alden Selmanović, načelnik direkcije za kapitalne projekte i infrastrukturu u zdravstvu u Ministarstvu zdravlja, član delegacije;
13. Dušanka Prašćević, načelnica direkcije za farmakologiju u Ministarstvu zdravlja, član delegacije;
14. Nenad Vitomirović, državni sekretar u Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, član delegacije;
15. Ivan Stanišić, predstavnik Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, član delegacije;

Ministarstvo finansija će o rezultatima pregovora povratno informisati Vladu Crne Gore.

Prior Actions under the DPF1 (2023)	Indicative triggers for DPF2	Results Indicators
<i>Pillar 1: Strengthening Fiscal Sustainability</i>		
<p>Prior Action #1: To increase revenues, the Borrower has: (a) adopted amendments to the Law on Excise Taxes to (i) increase the minimum excise tax on tobacco to €89 per 1,000 cigarettes from 1 July 2024; and (ii) introduce excise taxes on products made of sugar, cocoa, ice cream, and non-carbonated water with added sugar, and (b) adopted amendments to the Law on Games of Chance to increase concessionaires' fees on online games of chance by introducing a variable component.</p>	<p>Trigger #1: To increase revenues, the Borrower (i) eliminated PIT exemptions for income from games of chance, (ii) closed tax loopholes that permit the avoidance of sales tax on used cars, (iii) has eliminated other VAT exemptions.</p>	<p>Revenues from excises on tobacco and sugary products as a share of GDP</p> <p>Baseline (2023): 1.3 percent Target (2026): 1.5 percent</p> <p>Revenues from PIT and fees on games of chance as a share of GDP.</p> <p>Baseline (2023): 0.3 percent Target (2026): 0.7 percent</p> <p>Percent of women smoking</p> <p>Baseline (2022): 33.2 percent Target (2026): 32.9 percent</p>
<p>Prior Action #2: To increase the efficiency of pharmaceutical spending and improve transparency of decision-making, the Borrower has (i) increased the frequency of revising the Positive Drug List to expand the use of generics included in Positive Drug List, (ii) introduced a requirement to review and revise prescribing restrictions in the Positive Drug List, (iii) mandated publishing the rationale for decisions to include or exclude certain drugs in the Positive Drug List on the website of the Ministry of Health and (iv) mandated quarterly clinical reevaluation of treatments not included in the Positive Drug List but approved by the Ministry of Health Commission.</p>	<p>Trigger #2: To enhance monitoring of pharmaceutical spending, the Borrower (i) introduced the track and trace system for all medicines, and (ii) created registries of patients using expensive drug treatments.</p>	<p>Public pharmaceutical spending is contained at 2022 levels</p> <p>Baseline (2022): 1.9 percent of GDP Target (2026): 1.9 percent of GDP</p>

<p>Prior Action #3: To improve fiscal oversight, the Borrower has adopted amendments to the Law on Budget and Fiscal Responsibility to establish an independent Fiscal Council to monitor the implementation of fiscal rules and assess credibility and sustainability of fiscal policy.</p>	<p>Trigger #3: To operationalize the Fiscal Council, the Borrower adopted the bylaws to ensure adequate institutional capacity of the Fiscal Council and to allow it to monitor compliance of the fiscal rules.</p>	<p>The fiscal council publishes an ex-ante review of the annual budget plan:</p> <p>Baseline (2023): No Target (2025): Yes (for 2026 budget)</p>
<p>Prior Action #4: To increase transparency of the financial position of state-owned enterprises (SOEs), the Borrower has (i) taken measures to establish a register of SOEs, including detailed information on their financial performance, and (ii) published a preliminary list of SOEs on the Ministry of Finance website.</p>	<p>Trigger #4: To improve management of SOEs and reduce fiscal risks, the Borrower adopted a legal framework to (i) incorporate principles of good governance, strengthened accountability and transparency in SOEs, and (ii) taken action on a selected number of SOEs.</p>	<p>Number of SOEs assessed at high risk using the IMF Health Check Toolkit for SOEs</p> <p>Baseline (2023): 15 Target (2025): 12</p>
<p><i>Pillar 2: Enabling Sustainable Development</i></p>		
<p>Prior Action #5: To strengthen waste management and foster the circular economy and green growth, the Borrower has enacted the Law on Waste Management to introduce (i) an extended producer responsibility scheme, and (ii) a ban of selected single-use plastic products.</p>	<p>Trigger #5: To improve the enforcement of public waste management policies and plans, the Borrower adopted bylaw(s) for the implementation of EPR.</p>	<p>Number of contracts between NPOs and waste management companies to implement the EPR scheme</p> <p>Baseline (2023): 0 Target (2025): 7</p> <p>Percentage of recycled waste from EPR covered products</p> <p>Baseline (2023): 0 percent Target (2026): 5 percent</p>
<p>Prior Action #6: To improve sustainable forest management and enhance climate change adaptation and mitigation, the Borrower has enacted the Law on Forests to strengthen the institutional set-up for forest management and for the development of the wood industry.</p>	<p>Trigger #6: The Borrower has adopted bylaws for the full implementation of the Forest Law</p>	<p>Percentage of forest area that is Forest Stewardship Council (FSC) certified.</p> <p>Baseline (2023): 0 percent Target (2026): 30 percent</p>
<p>Prior Action #7: To create a market mechanism for the supply of renewable energy sources and facilitate investment in renewable energy, the</p>	<p>Trigger #7: The Borrower has adopted bylaws for the full</p>	<p>Megawatts of cumulative RE</p>

<p>Borrower has enacted the Law on Renewable Energy to enable the implementation of auctions for renewable energy capacity.</p>	<p>implementation of the Law on Renewable Energy</p>	<p>enabled through auctions.</p> <p>Baseline (2023): 0 Target (2025): 100</p>
	<p>Trigger #8: To scale up climate change mitigation and adaptation action, the Borrower established the legal framework for more effective carbon pricing mechanism and climate change resilience.</p>	<p>Total greenhouse gas emissions (with LULUCF): Baseline (2021): 973 kt CO2 equivalents Target (2025): 924 kt CO2 equivalents</p>

Reformske mjere DPF1 (2023)	Indikativni okidači za DPF2	Indikatori rezultata
<i>Stub 1: Jačanje fiskalne održivosti</i>		
<p>Reformska mjera#1: Da bi povećao prihode, Zajmoprimac je: (a) usvojio izmjene i dopune Zakona o akcizama kako bi (i) povećao minimalnu akcizu na duvan na 89 € za 1.000 cigareta od 1. jula 2024. godine; i (ii) uveo akcize na proizvode od šećera, kaka, sladoleda i negazirane vode sa dodatkom šećera i (b) usvojio izmjene i dopune Zakona o igrama na sreću radi povećanja koncesionarskih naknada za online igre na sreću uvođenjem varijabilne komponente.</p>	<p>Okidač #1: Da bi povećao prihode, Zajmoprimac (i) je eliminisao oslobađanja od poreza na dohodak za prihod od igara na sreću, (ii) zatvorio poreske rupe koje dozvoljavaju izbjegavanje poreza na promet polovnih automobila, (iii) eliminisao je ostala oslobađanja od PDV-a.</p>	<p>Prihodi od akciza na duvan i šećerne proizvode kao udio u BDP-u</p> <p>Osnovica (2023): 1,3 posto Cilj (2026): 1,5 posto</p> <p>Prihodi od poreza na dohodak i naknade od igara na sreću u udjelu u BDP-u.</p> <p>Osnovica (2023): 0,3 posto Cilj (2026): 0,7 posto</p> <p>Procenat žena koje puše</p> <p>Osnovica (2022): 33,2 posto Cilj (2026): 32,9 posto</p>
<p>Reformska mjera#2: Kako bi povećao efikasnost farmaceutske potrošnje i poboljšao transparentnost donošenja odluka, Zajmoprimac je (i) povećao učestalost revizije Pozitivne liste lijekova kako bi proširio upotrebu generičkih lijekova uključenih u Pozitivnu listu lijekova, (ii) uveo zahtjev za reviziju i revidiranje ograničenja propisivanja na Pozitivnoj listi lijekova, (iii) naložio objavljivanje obrazloženja za odluke o uključivanju ili isključivanju određenih lijekova sa Pozitivne liste lijekova na web stranici Ministarstva zdravlja i (iv) naložio kvartalnu kliničku ponovnu procjenu tretmana koji nisu uključeni na Pozitivnoj listi lijekova, ali su odobreni od strane Komisije Ministarstva zdravlja.</p>	<p>Okidač #2: Da bi poboljšao praćenje farmaceutske potrošnje, Zajmoprimac (i) je uveo sistem praćenja i praćenja za sve lijekove i (ii) kreirao registre pacijenata koji koriste skupe lijekove.</p>	<p>Javna potrošnja na lijekove ograničena je na nivoe 2022. godine</p> <p>Osnovica (2022): 1,9 posto BDP-a Cilj (2026): 1,9 posto BDP-a</p>

<p>Reformska mjera#3: U cilju poboljšanja fiskalnog nadzora, Zajmoprimac je usvojio izmjene i dopune Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kako bi se uspostavio nezavisni Fiskalni savjet koji će pratiti primjenu fiskalnih pravila i ocjenjivati kredibilitet i održivost fiskalne politike.</p>	<p>Okidač #3: Za operacionalizaciju Fiskalnog savjeta, Zajmoprimac je usvojio podzakonske akte kako bi osigurao adekvatan institucionalni kapacitet Fiskalnog savjeta i omogućio mu da prati usklađenost fiskalnih pravila.</p>	<p>Fiskalni savjet objavljuje ex-ante pregled godišnjeg plana budžeta:</p> <p>Osnovica (2023): Ne Cilj (2025): Da (za budžet za 2026)</p>
<p>Reformska mjera#4: Da bi se povećala transparentnost finansijske pozicije javnih preduzeća i privrednih društava u većinskom vlasništvu države (DP), Zajmoprimac je (i) preduzeo mjere za uspostavljanje registra javnih preduzeća i privrednih društava u većinskom vlasništvu države, uključujući detaljne informacije o njihovom finansijskom učinku, i (ii) objavio preliminarnu listu javnih preduzeća i privrednih društava u većinskom vlasništvu države na veb stranici Ministarstva finansija.</p>	<p>Okidač #4: Da bi poboljšao upravljanje javnim preduzećima i privrednim društvima u većinskom vlasništvu države i smanjio fiskalne rizike, Zajmoprimac je usvojio pravni okvir za (i) inkorporiranje principa dobrog upravljanja, ojačane odgovornosti i transparentnosti u javnim preduzećima i privrednim društvima u većinskom vlasništvu države, i (ii) preduzeo mjere za odabrani broj javnih preduzeća i privrednih društava u većinskom vlasništvu države</p>	<p>Broj javnih preduzeća i privrednih društava u većinskom vlasništvu države koja su procijenjena pod visokim rizikom korištenjem priručnika MMF-a za provjeru zdravlja za državna preduzeća</p> <p>Osnovica (2023): 15 Cilj (2025): 12</p>
<p>Stub 2: Omogućavanje održivog razvoja</p>		
<p>Reformska mjera#5: Da bi ojačao upravljanje otpadom i podstakao kružnu ekonomiju i zeleni rast, Zajmoprimac je donio Zakon o upravljanju otpadom kako bi uveo (i) šemu proširene odgovornosti proizvođača i (ii) zabranu odabranih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu.</p>	<p>Okidač #5: Da bi poboljšao sprovođenje javnih politika i planova upravljanja otpadom, Zajmoprimac je usvojio podzakonske akte za implementaciju EPR-a.</p>	<p>Broj ugovora između nevladinih organizacija i kompanija za upravljanje otpadom za implementaciju EPR šeme</p> <p>Osnovica (2023): 0 Cilj (2025): 7</p> <p>Postotak recikliranog otpada od EPR pokrivenih proizvoda</p> <p>Osnovica (2023): 0 posto Cilj (2026): 5 posto</p>
<p>Reformska mjera#6: U cilju poboljšanja održivog upravljanja šumama i poboljšanja prilagođavanja i ublažavanja klimatskih promjena, Zajmoprimac je donio Zakon o šumama kako bi ojačao institucionalni okvir za upravljanje šumama i za razvoj drvne industrije.</p>	<p>Okidač #6: Zajmoprimac je usvojio podzakonske akte za punu implementaciju Zakona o šumama</p>	<p>Postotak šumske površine koja je sertifikovana od strane Forest Stewardship Council (FSC).</p> <p>Osnovica (2023): 0 posto Cilj (2026): 30 posto</p>
<p>Reformska mjera#7: Za stvaranje tržišnog mehanizma za snabdijevanje obnovljivim izvorima energije i olakšavanje ulaganja u obnovljive izvore</p>	<p>Okidač #7: Zajmoprimac je usvojio podzakonske akte za punu implementaciju Zakona o obnovljivim izvorima energije</p>	<p>Megavati kumulativne obnovljive energije omogućeni putem aukcija.</p>

<p>energije, Zajmoprimac je donio Zakon o obnovljivoj energiji kako bi omogućio sprovođenje aukcija za kapacitete obnovljive energije.</p>		<p>Osnovica(2023): 0 Cilj (2025): 100</p>
	<p>Okidač #8: Kako bi povećao mjere ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanja, Zajmoprimac je uspostavio pravni okvir za efikasniji mehanizam određivanja cijena ugljika i otpornost na klimatske promjene.</p>	<p>Ukupne emisije gasova sa efektom staklene bašte (sa LULUCF): Osnovica(2021): 973 kt CO2 ekvivalenta Cilj (2025): 924 kt CO2 ekvivalenta</p>